

Яковенко А. О.,*викладач кафедри англійської філології і перекладу
факультету психології, комунікацій та перекладу
Державного некомерційного підприємства
«Державний університет «Київський авіаційний інститут»*

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ ПОМИЛКИ МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛОМОВНОЇ ІНТЕРНЕТ-ПУБЛІЦИСТИКИ)

Анотація. Статтю присвячено дослідженню функціонально-прагматичних перекладацьких помилок, що виникають під час перекладу текстів із сучасної англійської інтернет-публіцистики за допомогою машинних систем (СМП). У статті розкрито концепцію функціонально-прагматичної еквівалентності та її важливість для оцінки якості перекладацьких помилок такого характеру.

Проблема адекватності відтворення функціонально-прагматичних особливостей тексту публіцистичного стилю системами машинного перекладу стала предметом наукових праць багатьох мовознавців та фахівців з теорії перекладу ХХІ століття. У процесі дослідження було проведено порівняльний аналіз якості перекладів текстів з англійської мови українською, виконаних за допомогою систем машинного перекладу, зокрема Google Translate, Reverso Context та DeepL. Кожна з цих систем має свої унікальні функції та можливості, що впливають на кінцевий результат перекладу.

Методом суцільної вибірки було виокремлено 14 прикладів фрагментів статей та їхній машинний переклад з таких впливових видань, як “The New York Times” та “The Guardian”, що мають значний вплив на глобальну громадськість. Кожен фрагмент було детально проаналізовано щодо відповідності вихідному тексту, зокрема його функціонально-прагматичним складовим. За допомогою порівняльного аналізу перекладів від Google Translate, Reverso Context та DeepL виявлено найбільш поширені типи функціонально-прагматичних помилок систем машинного перекладу, зокрема: неправильне відтворення смислових відтінків значень слів, недоречний вибір відповідника багатозначного слова та синтаксичний буквализм. Згідно з частотою припущання перелічених помилок машинними системами визначено їхнє відсоткове співвідношення.

Дослідження підтвердило, що машинні системи не здатні адекватно аналізувати контекст та відтворювати комунікативно-прагматичну складову й смислові відтінки лексичного наповнення оригіналу, що забезпечують певне емоційно-змістове навантаження і впливають на загальне розуміння теми або ситуації. Усе це призводить до порушення смислового забарвлення оригіналу та його сприйняття цільовою аудиторією. Виявлено найбільш оптимальну машинну систему у відтворенні функціонально-прагматичних аспектів оригіналу. Окреслено прагматичне завдання перекладача, що полягає у ретельному аналізі змістових особливостей оригіналу та врахуванні прагматичних детермінант у виборі мовних засобів для перекладу.

Ключові слова: машинний переклад, публіцистичний стиль, системи машинного перекладу, функціональ-

но-прагматичні перекладацькі помилки, прагматика, адекватний переклад.

Актуальність проблеми. З плином часу та невинним науково технічним прогресом переклад з мови на мови можуть здійснювати не лише спеціально навчені фахівці, а й окремі комп'ютерні та інтернет-програми, що значно пришвидшує процес. Однак постає питання ефективності та адекватності перекладу, виконаного у такий спосіб. Швидке зростання ролі автоматизованих систем перекладу в сучасному інформаційному просторі визначає необхідність дослідити особливості їхнього функціонування та ефективність й адекватність виконання перекладів текстів, що мають важливий інформаційний зміст. Перевірку якості машинного перекладу можна здійснювати на матеріалах текстів, що належать до різних стилів та жанрів. Особливий інтерес викликає саме публіцистика, що зумовлено мовними та функціональними особливостями текстів такого стилю та труднощами їхнього відтворення у цільовій мові. Актуальність статті зумовлена важливістю визначити та проаналізувати функціонально прагматичні помилки машинного перекладу під час роботи з високо інформативними текстами публіцистичного стилю та способи їх вирішення. Інтернет-публіцистика охоплює значний обсяг контенту, що постійно оновлюється й потребує оперативного перекладу для досягнення широкої аудиторії. Однак сьогодні жодна система машинного перекладу не дозволяє отримати ідеальний результат без додаткової обробки. Таким чином, основним питанням, що постає перед перекладачем, є якість текстів, перекладених за допомогою систем машинного перекладу

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінка ефективності систем машинного перекладу неодноразово привертала увагу як зарубіжних, так і вітчизняних мовознавців, теоретиків і практиків перекладу, серед яких А.В. Бірюков [1], Л.О. Гречуха [2], А.С. Колесник [3], Л.Ф. Компанцева [4], Н.С. Кочеткова [5], А.Л. Міщенко [6], О. Бояр [7], М. Форкада [8], А. Вей [9]. Функціонально-прагматичні особливості перекладу публіцистичних текстів та новинного інтернет-дискурсу за допомогою машинних систем викладено в роботах А.Г. Гудманяна [10], А.В. Сітко, І.В. Струк [11], Є.І. Акулова [12], К.М. Скиби [13], А.В. Рудої [14]. Проблема адекватності перекладу, аспектів її оцінювання та особливості перекладацького аналізу досліджували у своїх працях такі вчені, як М. Попович [15], В.С. Яковина [16], Ю.С. Стахмич [17].

З огляду на значну кількість наукових розвідок, присвячених цьому питанню, варто зауважити, що якість відтворення функціонально-прагматичних аспектів цільового тексту системами МП залишається на відносно низькому рівні та потребує систематичного теоретико-практичного огляду.

Визначення мети та основних завдань дослідження. Досягнення функціонально-прагматичної еквівалентності при перекладі текстів ЗМІ відповідає вимогам кінцевої мети комунікації та є одним із критеріїв оцінки якості не тільки професійного, а й машинного перекладу. У цьому значенні, достатній рівень якості перекладу визначається як здатністю перекладача уникнути порушень денотативного змісту тексту, так і умінням у необхідних випадках модифікувати смисловий інваріант для досягнення функціонально-прагматичної еквівалентності перекладу. У зв'язку з цим розгляд функціонально-прагматичних перекладацьких помилок в інтернет-матеріалах дозволяє виявити рівень помилок машинних систем, а також проаналізувати та скоригувати наявні порушення у тексті. Мета статті полягає у виявленні та аналізі функціонально-прагматичних перекладацьких помилок, що виникають під час перекладу текстів сучасної англійської інтернет-публіцистики за допомогою систем машинного перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Функціонально-прагматична еквівалентність як критерій оцінки якості перекладацьких помилок співвідноситься з тлумаченням поняття «еквівалентність». Виділяється концепція динамічної (функціональної) еквівалентності, коли порівнюються позамовні реакції носіїв різних мов. Пріоритет прагматики над семантикою та синтаксисом висвітлено у концепції динамічної еквівалентності. Згідно з цією концепцією, зміст, що передається при перекладі, складається не тільки з денотативного, синтаксичного, конотативного, але і з функціонально-прагматичного значення (визначеного «відношенням між мовною конструкцією і учасниками комунікативного акту») [17, с. 237]. Таким чином, у рамках різних ракурсів інтерпретації еквівалентності (за функцією та за змістом) можна диференціювати два типи: еквівалентність, що співвідноситься з мовними одиницями, та еквівалентність не прив'язану до мовних одиниць.

Методом суцільної вибірки було виокремлено 14 прикладів фрагментів статей та їхній машинний переклад з таких впливових видань, як “The New York Times” та “The Guardian”. Ці видання було обрано на основі їхнього авторитету, широкої аудиторії і репутації за висвітлення ключових світових подій. Крім того, “The New York Times” та “The Guardian” забезпечують ґрунтовний аналіз, різнобічні точки зору та детальну інформацію, що робить їхні матеріали надійним джерелом для вивчення й дослідження міжнародних питань. Серед систем машинного перекладу було обрано такі сервіси як Google Translate, Reverso Context та DeepL. Кожен із цих інструментів має свої переваги та недоліки, як-от точність та швидкість перекладу, доступність мовних пар та підтримка різних функцій мови.

Аналіз функціонально-прагматичних перекладацьких помилок, виявлених під час машинного перекладу інтернет-матеріалів видань “The New York Times”, “The Guardian”, дозволяє диференціювати порушення пов'язані з помилками такого типу:

Найчисленніша група (понад 57%) включає помилки, що

виникають у випадках багатозначності слів та наявності смислових відтінків значень.

Розглянемо приклади прагматичних помилок у машинному перекладі заголовків різножанрових статей з інтернет-видання “The Guardian” та “The New York Times”:

“Harris and Trump Deadlocked to the End, Final Times/Siena National Poll Finds” [18]

Google Translate: *Гарріс і Трамп вийшли з глухого кута до кінця, результати національного опитування Final Times/Siena*

Reverso Context: *Гарріс і Трамп зайшли в глухий кут*

DeepL: *Гарріс і Трамп зайшли в глухий кут до кінця, результати національного опитування Final Times/Siena*

Усі машинні перекладачі використовують фразу «глухий кут», що коректно відображає значення англійського слова “deadlocked”. Проте варто зазначити, що переклади «вийшли з глухого кута» від Google Translate та «зайшли в глухий кут» від Reverso Context та DeepL мають протилежні значення. Перший варіант позначає розв'язання проблеми, а другий – безвихідь.

Назва опитування “Final Times/Siena National Poll” наявна лише у двох машинних перекладах: від Google Translate та DeepL. У перекладі Reverso Context відсутня частина речення «до кінця...», що важлива для передачі сенсу фрази. Це може призвести до непорозуміння щодо джерела вказаної інформації.

“We Have Emotions Too”: Climate Scientists Respond to Attacks on Objectivity” [19]

Google Translate: *«У нас теж є емоції»: кліматологи реагують на нападки на об'єктивність*

Reverso Context: *«У нас теж є емоції»: кліматологи реагують на атаки на об'єктивність*

DeepL: *«У нас теж є емоції»: Кліматологи відповідають на нападки на об'єктивність*

У заголовку основна увага зосереджена на спробі кліматологів відстояти свою позицію щодо об'єктивності науки і підкреслити, що, незважаючи на науковий підхід, у них також є емоції.

У перекладах з Google Translate, Reverso Context та DeepL зберігається загальний сенс речення, але є деякі нюанси у виборі слів і стилістичних рішеннях.

Переклад від DeepL коректно передає зміст оригіналу, однак використання слова «відповідають» може виглядати занадто нейтральним і менш активним, ніж «реагують», що робить вислів більш активним і підтверджує позицію кліматологів як відповідальних за свою точку зору. Слово «нападки» також не передає всієї ваги емоційного контексту, що може бути присутній у висловлюванні науковців. Варіант «атаки» у перекладі від Reverso Context звучить більш агресивно, але не відображає комплексності взаємин між кліматологами та їх критиками. Нагромадження прийменника «на» у всіх варіантах машинних перекладів: «на атаки на об'єктивність» порушує зв'язність цільового речення. Краще сформулювати це так: «на звинування в об'єктивності».

“Paul Mescal Reveals He Was Cast in Gladiator II after 30-Minute Zoom Call” [20]

Google Translate: *Пол Мескаль розповідає, що після 30-хвилинного дзвінка в Zoom він отримав роль у Gladiator II*

Reverso Context: *Пол Мескаль показує, що він був обраний в Гладіатор II після 30-хвилинного дзвінка Zoom*

DeepL: Пол Мескаль розповів, що отримав роль у «Гладіаторі II» після 30-хвилинного дзвінка в Zoom

Прагматичний аналіз машинних перекладів дозволяє дослідити, як різні варіанти перекладу відображають особливості сучасної культури, зокрема вплив цифрових технологій на індустрію розваг.

У варіанті перекладу Google Translate дієслово вжито у формі теперішнього часу «розповідає», що надає відчуття актуальності, проте відволікає від важливої інформації про саму роль. Це формулювання може створити враження, що акцент робиться на самій розповіді, а не на досягненні актора. DeepL використовує у перекладі минулий час «розповів», що підкреслює завершеність події та акцентує увагу на результаті. Це чинить на читача інформаційний вплив про важливу новину, що відбулася. Reverso Context запропонував варіант «показує», що не є доречним у цьому контексті.

Отже, варіант від DeepL є більш вдалою адаптацією, оскільки підкреслює важливість отримання ролі та завершеність події, що є значущим у контексті новини про кар'єру актора.

“King Charles Acknowledges ‘Painful’ Past” as Calls for Slavery Reparations Grow at Commonwealth Summit [21]

Google Translate: Король Чарльз визнає «болісне» минуле, оскільки на саміті Співдружності зростають заклики відшкодувати рабство

Reverso Context: Король Чарльз визнав «болюче» минуле, оскільки на саміті Співдружності зростають заклики до репарацій рабства

DeepL: Король Чарльз визнав «болісне» минуле, а на саміті Співдружності зростають заклики до репарацій за рабство

У всіх перекладах правильно відтворено ідею визнання королем Чарльзом болісного минулого. Наприклад, у перекладах фрази “painful past” від Google Translate та DeepL використано варіант «болісне минуле», що є дослівним і точним. Reverso Context відтворив згадане словосполучення як «болюче минуле», де слово «болюче» надає емоційної глибини, але є неприйнятним, оскільки пов'язане з фізичним відчуттям болю.

Переклад «заклики відшкодувати рабство», запропонований Google Translate є цілком недоречним, оскільки не враховує важливість терміна «репарації». Варіант від DeepL «заклики до репарацій за рабство» є найбільш адекватним з урахуванням прагматичних та семантичних особливостей оригіналу.

Таким чином, хоча всі переклади в основному передають сенс оригіналу, варіант DeepL є найкращим, оскільки він точніше відображає лексичне наповнення та емоційне забарвлення оригіналу. Вибір правильної термінології є критично важливим для успішної комунікації та адекватного відображення соціально-політичної дискусії.

Вартим уваги є приклад зі статті “Harris and Trump Deadlocked to the End, Final Times/Siena National Poll Finds” з інтернет-видання “The New York Times”:

“The electorate has rarely seemed so evenly divided. A New York Times/Siena College poll found Kamala Harris and Donald Trump tied, 48 per cent to 48 per cent.” [18]

Google Translate: Електорат рідко коли здавався таким рівномірним. Опитування New York Times/Siena College показало, що Камала Гарріс і Дональд Трамп однакові, 48% проти 48%.

Reverso Context: Електорат рідко здавався настільки рівномірно розділеним. Опитування New York Times/Siena College показало, що Камала Гарріс і Дональд Трамп пов'язані, 48 відсотків до 48 відсотків.

DeepL: Електорат рідко коли здавався настільки рівномірно розділеним. Опитування New York Times/Сіенського коледжу показало, що Камала Гарріс і Дональд Трамп розділили голоси 48% на 48%.

Google Translate переклав вираз “evenly divided” як «таким рівномірним», що є неточним для позначення особливості поділу виборців. Тут доречніше було б використати фразу «рівномірно розділеним». У фразі «Камала Гарріс і Дональд Трамп однакові» термін “tied” перекладено як «однакові», що є хибною інтерпретацією. Слово «однакові» має відтінок ідентичності, тоді як “tied” у цьому реченні означає рівність у голосах. Переклад від DeepL «Камала Гарріс і Дональд Трамп розділили голоси» може сприйматися так, ніби вони особисто поділили голоси, що трохи зміщує увагу з ідеї рівнозначної підтримки політиків виборцями. У такому випадку більш доречним був би переклад: «отримали однакову кількість голосів».

Вираз «48% проти 48%» є допустимим, однак виглядає менш природним у цьому контексті. У науково-інформативному стилі української мови доречніше звучить варіант «48 відсотків кожен».

Наступний приклад машинного перекладу візьмемо зі статті “Conceptual Artist Plays True Detective” з інтернет-видання “The New York Times”:

“Sophie Calle’s first major North American career survey, opening at the Walker Art Center in Minneapolis, frames the acclaimed French artist as the original oversharer.” [22]

Google Translate: Перше велике опитування про кар'єру Софі Калле в Північній Америці, яке відкрилося в Walker Art Center у Міннеаполісі, визнає відому французьку художницю оригінальним переборщиком.

Reverso Context: Перше велике опитування Софі Калле про кар'єру в Північній Америці, яке відкрилося в Walker Art Center в Міннеаполісі, відображає відомого французького художника як оригінального oversharer.

DeepL: Перше велике північноамериканське дослідження кар'єри Софі Калле, що відкривається в Walker Art Center у Міннеаполісі, представляє відому французьку художницю як оригінальну оповідачку.

Ці переклади демонструють, як різні платформи підходять до інтерпретації англійського слова “oversharer” в українському контексті, що, можливо, не має прямого аналога для цього поняття.

Google Translate, використовує слово «переборщик», що є дослівним перекладом, однак такого слова в українській мові не існує. Саме слово “oversharer” використовується на позначення людини, яка надміру ділиться особистими деталями, що викликає неоднозначне або негативне ставлення [23]. Reverso Context взагалі залишив його в оригіналі “oversharer”, що може свідчити про труднощі зі знаходженням відповідного українського слова. У цьому випадку неперекладене слово може спричинити незрозуміння у читачів, які не знайомі з англійським терміном. DeepL, використав слово “оповідачка”, що має м'якший відтінок й більше фокусується на розповіді, але не передає потрібного іронічного відтінку, що й, власне, зменшує змістовну глибину висловлювання.

Українському читачеві це слово може здатися нейтральним або навіть позитивним.

Кращим варіантом перекладу слова “oversharer” може бути «людина, яка надмірно ділиться особистим» або «надміру відверта розповідка». Це наблизить зміст до оригіналу та збереже закладений в ньому іронічний відтінок.

Проаналізуємо уривок зі статті “Lynda Obst, Producer, Dies at 74; Championed Women in Hollywood” з інтернет видання The New York Times”:

“Lynda Obst, a New York journalist turned Hollywood producer who promoted women in films like “Sleepless in Seattle” and “Contact” while writing incisive dispatches from Tinseltown for outlets like The Atlantic and The New York Times, died on Tuesday at her home in Los Angeles. She was 74.” [24]

Google Translate: Лінда Обст, нью-йоркська журналістка, яка стала голлівудським продюсером, яка рекламувала жінок у таких фільмах, як «Безсонні в Сієтлі» та «Контакт», і водночас писала гострі дописи з Тінсельтауна для таких видань, як The Atlantic і The New York Times, померла у вівторок у своєму будинку в Лос-Анджелесі. Анджелес. Їй було 74.

Reverso Context: Лінда Обст, нью-йоркська журналістка, стала голлівудським продюсером, яка просувала жінок у таких фільмах, як «Безсонні в Сієтлі» та «Контакт», пишучи гострі депеші з Tinseltown для таких видань, як The Atlantic та The New York Times, померла у вівторок у своєму будинку в Лос-Анджелесі. Їй було 74 роки.

DeepL: Лінда Обст, нью-йоркська журналістка, яка стала голлівудським продюсером і просувала жінок у таких фільмах, як «Несплячі в Сієтлі» і «Контакт», а також писала гострі репортажі з Тінсельтауна для таких видань, як The Atlantic і The New York Times, померла у вівторок у своєму будинку в Лос-Анджелесі. Їй було 74 роки.

Переклади зберігають терміни, пов’язані з журналістикою США, такі як “The Atlantic” і “The New York Times”. Однак власну назву “Tinseltown” (сленгове позначення Голлівуду) Google Translate та DeepL транскрибують, що полегшує прочитання назви для україномовних читачів.

У перекладах від Reverso Context та DeepL використовується сленговий термін «просувала жінок», що підкреслює активну роль Лінди у підтримці жінок у кіно, на відміну від нейтрального «рекламувала», що пропонує Google Translate. Цей нюанс може вплинути на сприйняття її діяльності як більш проактивної і важливої в контексті гендерних питань. Переклади зберігають ключові елементи оригінального тексту, що є важливими для розуміння культурного внеску продюсерки, та робить їх значущими для адекватного сприйняття тексту україномовною аудиторією.

Наступним розглянемо речення зі статті: “The Art World Explores Concrete Ways to Fight Climate Change” з інтернет-видання “The New York Times”:

“Museums, galleries and other art institutions are looking for measures to reduce their environmental footprints.” [25]

Google Translate: Музеї, галереї та інші мистецькі інституції шукають заходів для зменшення свого впливу на навколишнє середовище.

Reverso Context: Музеї, галереї та інші мистецькі установи шукають заходів для зменшення своїх екологічних слідів.

DeepL: Музеї, галереї та інші мистецькі інституції шукають способи зменшити свій вплив на навколишнє середовище.

У перекладі Google Translate та Reverso Context знаходимо слово «заходів», що може звучати формально та змінює загальний відтінок речення, особливо для тем, що стосуються культури та мистецтва. Слово «заходи» позначає регламентовані, обов’язкові дії, що є характерним для офіційних чи правових документів [26].

Використання слова «способи» у перекладі DeepL надає реченню кращий стилістичний відтінок. Це може бути більш природним і позитивно сприйматися у контексті культури та мистецтва, а також дозволяє підкреслити можливі шляхи та ідеї, а не обов’язкові кроки.

Другою за чисельністю групою функціонально-прагматичних перекладацьких помилок (приблизно 29%) є формально точне відтворення синтаксичної зміни оригіналу.

Розглянемо функціонально-прагматичні недоліки машинних перекладів заголовків статей з інтернет-видання “The Guardian”:

“Astronauts Return from Nearly Eight Months on ISS after Starliner Problems” [27]

Google Translate: Астронавти повертаються з майже восьмимісячного перебування на МКС після проблем із Starliner

Reverso Context: Астронавти повертаються після майже восьми місяців перебування на МКС після проблем зі Starliner

DeepL: Астронавти повертаються з майже восьмимісячного перебування на МКС після проблем зі Starliner

В усіх трьох машинних перекладах використано термін «МКС», що є загальноживаною абревіатурою для Міжнародної космічної станції в українській мові. Це свідчить про правильне розуміння машинними системами міжнародних термінів і сприяє правильному сприйняттю інформації про космос.

Однак у перекладах Google Translate і DeepL є деякі нюанси. Обидві системи переклали фразу “nearly eight months” як «майже восьмимісячного перебування», що звучить менш точно. Натомість Reverso Context пропонує формулювання «майже восьми місяців перебування», що є більш лаконічним і вказує на тривалість місії без зайвих прикметників.

Усі три варіанти машинного перекладу мають однакову структуру речення, що свідчить про збереження оригінального сенсу. Найбільш вдалим перекладом є варіант від Reverso Context, оскільки він поєднує точність та легкість сприйняття цільового матеріалу.

“A Prime Minister Defending Immigration? It Can Happen. It Just Did Here in Spain” [28]

Google Translate: Прем’єр-міністр захищає імміграцію? Це може статися. Це щойно сталося тут, в Іспанії

Reverso Context: Прем’єр-міністр захищає імміграцію? Це може статися. Він просто зробив тут, в Іспанії

DeepL: Прем’єр-міністр, який захищає імміграцію? Таке може статися. Це щойно сталося в Іспанії

Аналіз машинних перекладів заголовку статті демонструє, як нюанси в перекладах відображають сприйняття політичних тем, зокрема імміграції. У всіх трьох перекладах зберігається структура речення оригіналу і передається сенс, однак кожен з них має свої недоліки, що впливають на сприйняття інформації.

У перекладі від Google Translate зберігається формальний тон. Використання слова «щойно» підкреслює актуальність події, проте загальний контекст може здаватися менш емоційним. Reverso Context робить акцент на слові «просто», що

може сприйматися як зневажливе чи знецінююче і натякати на те, що захист імміграції прем'єр-міністром є чимось тривіальним або незначним у контексті політичних подій. DeepL використовує конструкцію «*який захищає*», що робить речення більш формальним і підкреслює роль прем'єр-міністра в цій ситуації. Слово «*take*» додає емоційного забарвлення і може вказувати на певне здивування або безпрецедентність ситуації, що може бути особливо важливим у контексті сучасних політичних процесів.

Переклад від DeepL найкраще передає емоційний зміст оригіналу, вказує на новизну та можливі зміни в політичному дискурсі.

Розглянемо машинний переклад заголовка статті з інтернет-видання “The New York Times”:

“*Asheville Has Tap Water, but No One Knows When It Will Be Drinkable*” [29]

Google Translate: *В Ешвіллі є водопровідна вода, але ніхто не знає, коли її можна буде пити*

Reverso Context: *Ешвілл має водопровідну воду, але ніхто не знає, коли вона буде питною*

DeepL: *В Ешвіллі є водопровідна вода, але ніхто не знає, коли її можна буде пити*

Переклади вимагають прагматичного аналізу, щоб підкреслити стилістичні та мовні рішення, що впливають на точність і зрозумілість вислову в українському контексті.

Переклад Reverso Context «*Ешвілл має водопровідну воду*» звучить незвично. DeepL і Google Translate використовують природніше для української мови формулювання «*В Ешвіллі є водопровідна вода*». Фраза «*коли її можна буде пити*» у перекладах від Google Translate і DeepL є значно кращим формулюванням, ніж «*коли вона буде питною*» у Reverso Context.

Візьмемо до уваги машинний переклад заголовку статті “At Las Vegas Rally, Trump Grumbles About Obama’s Nobel Prize” з інтернет-видання “The New York Times”:

“*With 12 days until Election Day, former President Donald J. Trump campaigned in Nevada and Arizona and sharpened his attacks on Vice President Kamala Harris about immigration.*” [30]

Google Translate: *За 12 днів до дня виборів колишній президент Дональд Дж. Трамп провів кампанію в Неваді та Арізоні та загострив свої нападки на віце-президента Камалу Гарріс щодо імміграції.*

Reverso Context: *За 12 днів до дня виборів колишній президент Дональд Дж. Трамп проводив кампанію в Неваді та Арізоні і загострив свої нападки на віце-президента Камалу Харріс з приводу імміграції.*

DeepL: *За 12 днів до дня виборів колишній президент Дональд Трамп провів передвиборчу кампанію в Неваді та Арізоні і загострив свої нападки на віце-президента Камалу Гарріс з приводу імміграції.*

Усі три переклади точно передають основну інформацію про те, що колишній президент Дональд Трамп проводить кампанію в Неваді та Арізоні, а також посилює свої критичні зауваження на адресу віце-президента Камали Гарріс стосовно імміграції. Це важливо для розуміння контексту політичної ситуації.

Google Translate та DeepL використовують фразу «*загострив свої нападки*», що має більш агресивний відтінок. Це може вплинути на сприйняття політичної риторики. Використання терміна «*передвиборча кампанія*» в DeepL є більш точ-

ним, ніж просто «*кампанія*», оскільки підкреслює специфіку контексту.

Третя група функціонально-прагматичних помилок (14%) пов’язана з формально точним машинним відтворенням словникових відповідників лексичних одиниць.

Проаналізуємо приклад зі статті “Lynda Obst, Producer, Dies at 74; Championed Women in Hollywood” з інтернет-видання “The New York Times”:

“*After spending much of the 1970s in the New York journalism world, including as an editor at The New York Times Magazine, Ms. Obst moved to Los Angeles in 1979 to work for a production company, Casablanca.*” [24]

Google Translate: *Провівши більшу частину 1970-х років у світі журналістики Нью-Йорка, в тому числі як редактор журналу The New York Times, пані Обст у 1979 році переїхала до Лос-Анджелеса, щоб працювати у виробничій компанії Casablanca.*

Reverso Context: *Провівши більшу частину 1970-х років у нью-йоркському журналістському світі, в тому числі як редактор The New York Times Magazine, пані Обст переїхала до Лос-Анджелеса в 1979 році, щоб працювати у виробничій компанії Casablanca.*

DeepL: *Провівши більшу частину 1970-х років у нью-йоркській журналістиці, в тому числі на посаді редактора журналу The New York Times, пані Обст переїхала до Лос-Анджелеса у 1979 році, щоб працювати у продюсерській компанії Casablanca.*

Google Translate використовує фразу «*світ журналістики Нью-Йорка*», що є досить прямим перекладом. У Reverso Context переклад «*нью-йоркський журналістський світ*» є точнішим, адже підкреслює регіональний аспект журналістики і створює враження більшої спеціалізації та професійності. DeepL обрав варіант «*нью-йоркській журналістиці*», що спрощує формулювання і робить його більш формальним, однак може втратити відтінок специфіки журналістського середовища.

В усіх перекладах згадано «*редактор*» у контексті “The New York Times Magazine”. Google Translate та DeepL пояснюють тип видання словом «*журнал*», у той час як Reverso Context зберігає назву видання в оригіналі “The New York Times Magazine”. Це може змінити сприйняття, оскільки увага акцентується на офіційній назві видання, в той час як у Google Translate та DeepL це звучить більш загально. Важливо відзначити, що точність у відтворенні назви є важливою для розуміння її впливу у журналістському світі.

DeepL переклав фразу “*production company*” як «*продюсерська компанія*», що на відміну від варіанту Google Translate та Reverso Context «*виробнича компанія*» є більш доречним у контексті кіноіндустрії та передачі специфіки ролі компанії в контексті виробництва фільмів.

Таким чином, прагматичний аналіз перекладів показує, як мовні рішення можуть впливати на сприйняття інформації про Лінду Обст, її кар’єру та контекст, в якому вона працювала. Вибір термінів і формулювань може підкреслювати або, навпаки, зменшувати важливість певних аспектів її професійного шляху, що є критично важливим для адекватного розуміння тексту.

Проаналізуємо наступний приклад зі статті ““No Tax Surprises” in Manifesto, Keir Starmer Says – As It Happened” з інтернет-видання “The Guardian”:

“No 10 clarifies “working people” tax pledge amid confusion over definition – UK politics live.” [31]

Google Translate: № 10 роз'яснює зобов'язання щодо оподаткування «трудоу людей» на тлі плутанини щодо визначення – політика Великобританії в прямому ефірі.

Reverso Context: № 10 роз'яснює податкову заставу «працюючим людям» на тлі плутанини щодо визначення – політика Великобританії в прямому ефірі.

DeepL: № 10 роз'яснює податкові зобов'язання «працюючих людей» на тлі плутанини з визначенням – британська політика в прямому ефірі.

Переклад Google Translate використовує фразу «зобов'язання щодо оподаткування «трудоу людей», але термін «трудоу люди» може бути менш звичним для української аудиторії, у той час «працюючі люди» звучить більш природно. Загалом в українській мові є окремий термін – «економічно активні люди» [26]. Використання слова «плутанина» є правильним, проте загальна конструкція виглядає дещо громіздко через фразу «на тлі», що ускладнює сприйняття. У Reverso Context переклад виглядає трохи лаконічніше, але слово «застава» замість «зобов'язання» змінює значення фрази, що може ввести читача оману. DeepL пропонує найбільш досконалий варіант: «податкові зобов'язання», що коректно передає значення терміна.

Висновки. За результатами аналізу перекладів фрагментів публіцистичних статей, виконаних програмами-перекладачами Google Translate, Reverso Context та DeepL, можна зробити висновок, що сучасні машинні системи не завжди досягають прагматичної адекватності. Вони не можуть враховувати тонкощі мови та прагматики, що властиві публіцистичним текстам, не здатні адекватно аналізувати контекст та особливості значень слів і виразів, що несуть певне емоційно-змістове навантаження і впливають на загальне розуміння теми або ситуації. Усе це призводить до порушення смислового забарвлення оригіналу та його сприйняття цільовою аудиторією. Прагматичне завдання перекладача характеризується конкретним змістом та врахуванням прагматичних детермінант у виборі мовних засобів. У ході дослідження, було виявлено такі типи порушень функціонально-прагматичної еквівалентності в машинних перекладах, як лексичне і синтаксичне калькування оригіналу і недостатня нормостильова адаптація перекладу. Функціонально-прагматичні помилки передбачають неправильне відтворення смислових відтінків значень слів (57%), недоречний вибір відповідника багатозначного слова (29%) та синтаксичний буквализм (14%). Таким чином, зазначені недоліки свідчать про, навіть значний прогрес у сфері машинного перекладу не може подолати труднощів у відтворенні адекватного та чіткого перекладу.

Серед проаналізованих машинних перекладів статей, можна зробити висновок, що DeepL найкраще відтворює функціонально-прагматичну складову оригіналу. Він пропонує найточніший варіант перекладу, з урахуванням контексту, прагматики та природності мови. Тим часом Reverso Context припускається неточностей у виборі смислових відтінків значень слів та синтаксичної будови цільового речення, що перешкоджає правильному відтворенню комунікативної, ідейної та емоційної складових оригіналу. Спроба перекладу через Google Translate призвела до більших невідповідностей (порівняно з DeepL) між прагматичними аспектами вихідних і цільо-

вих текстів. Однак Google Translate та DeepL мають потенціал для вдосконалення, особливо з розвитком технологій та алгоритмів, і залишаються одними з найпоширеніших та найпродуктивніших систем машинного перекладу.

Література:

1. Бірюков А.В. Оцінка якості машинного перекладу : автореф. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2008. 17 с.
2. Гречуха Л.О., Кузєбна В.В. Системи машинного перекладу: оглядовий аналіз. Одеса: Молодий вчений, 2017. № 2. С. 372-375.
3. Колесник А. С. Огляд систем машинного перекладу. Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика: II Всеукр. наук.-практ. конф., 28 березня 2013 р. : тези доповідей. Харків, 2013. С. 41-44.
4. Компанцева Л.Ф. Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня док. філол. наук: спец 10.02.20 «Германська філологія». Київ, 2007. 45 с.
5. Кочеткова Н.С., Ревіна О.В. Особливості машинного перекладу. Філологічні науки. Питання теорії і практики. Одеса: Грамота, 2017. № 6(72): в 3-х ч., Ч. 2, 106 с.
6. Міщенко А. Л. Машинний переклад у контексті сучасного науково-технічного перекладу. Вісник ХНУ імені К. Н. Каразіна. Філологія, 2013. № 73. С. 172-180.
7. Bojar O. Findings of the 2016 Conference on Machine Translation. ACL 2016 FIRST CONFERENCE ON MACHINE TRANSLATION (WMT16). The Association for Computational Linguistics, 2016. P. 131-198.
8. Forcada M. L. Open-source machine translation technology. M. L. Forcada The Routledge Encyclopedia of Translation Technology. London and New York: Routledge, 2015. P. 152-166.
9. Way A., “Quality expectations of machine translation”, Translation quality assessment: From principles to practice, eds. J. Moorkens, Sh. Castilho, F. Gaspari, S. Doherty, Springer, Cham, Switzerland, 2018. P. 159-178.
10. Гудманян А.Г. Прагматична адекватність машинного перекладу. In: Social communications in the innovative educational space: theoretical and applied aspects. National Technical University of Ukraine Kyiv Polytechnic Institute, 2020. С. 142-152.
11. Гудманян, А.Г., Сітко, А.В., Струк, І.В. Функціонально-прагматична адекватність машинного перекладу публіцистичних текстів. Львівський філологічний часопис, 2019. С. 48-54.
12. Акулов Є.І. Англomовний публіцистичний текст: семантичні та прагматичні аспекти перекладу : дисертація. Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського, 2020. 96 с.
13. Скиба К.М. Прагматичний аспект новинного інтернет-дискурсу як перекладацька проблема. Наукові записки: теорія і практика перекладу, №9, 2010. С. 319-323.
14. Руда А. Особливості перекладу англійських публіцистичних текстів українською мовою. Львівський філологічний часопис, 2022. Вип. 10. С. 120-124.
15. Popović M., “Error classification and analysis for machine translation quality assessment”, Translation quality assessment: From principles to practice, ред. J. Moorkens, Sh. Castilho, F. Gaspari, S. Doherty, Springer, Cham, Switzerland, 2018. P. 129-158.
16. Яковина В. Огляд та аналіз метрик оцінювання якості перекладу / В. Яковина, В. Масюкевич. Львів, 2013. С. 101-107.
17. Стахмич Ю. С. адекватність та еквівалентність перекладу в контексті комп'ютерної лінгвістики. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир : вид-в ЖДУ ім. І. Франка, 2013. № 66. с. 235-238.
18. Nagourney A. and Igielnik R. Harris and Trump Deadlocked to the End, Final Times/Siena National Poll Finds. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/25/us/politics/poll-harris-trump-times-siena.html> (date of access: 28.10.2024).

19. Carrington D. "We Have Emotions Too": Climate Scientists Respond to Attacks on Objectivity. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2024/oct/25/we-have-emotions-too-climate-scientists-respond-to-attacks-on-objectivity> (date of access: 29.10.2024).
20. Grierson J. Paul Mescal Reveals He Was Cast in Gladiator II after 30-Minute Zoom Call. URL: <https://www.theguardian.com/culture/2024/oct/25/paul-mescal-reveals-he-was-cast-in-gladiator-ii-after-30-minute-zoom-call> (date of access: 30.10.2024).
21. Lyons K. and Duncan N. King Charles Acknowledges 'Painful' Past as Calls for Slavery Reparations Grow at Commonwealth Summit. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2024/oct/25/king-charles-samoa-visit-speech-commonwealth-summit> (date of access: 30.10.2024).
22. Sheets H. M. Conceptual Artist Plays True Detective. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/25/arts/sophie-calle-walker-art-center.html> (date of access: 28.10.2024).
23. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/uk/> (date of access: 21.03.2024).
24. Risen C. Lynda Obst, Producer, Dies at 74; Championed Women in Hollywood. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/24/movies/lynda-obst-dead.html> (date of access: 30.10.2024).
25. Tugend A. The Art World Explores Concrete Ways to Fight Climate Change. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/25/arts/climate-change-museums.html> (date of access: 29.10.2024).
26. Бусел В. Український тлумачний словник (тезаурус) 250 000 слів та словосполучень. Київ : Перун, 2016. 1695 с.
27. Associated Press and Reuters. Astronauts Return from Nearly Eight Months on ISS after Starliner Problems. URL: <https://www.theguardian.com/science/2024/oct/25/spacex-astronauts-return-to-earth-after-delay-due-to-boeing-capsule-snags> (date of access: 30.10.2024).
28. Ramírez M. A Prime Minister Defending Immigration? It Can Happen. It Just Did Here in Spain. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2024/oct/25/spain-immigration-prime-minister-pedro-sanchez> (date of access: 28.10.2024).
29. Morales C. Asheville Has Tap Water, but No One Knows When It Will Be Drinkable. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/24/us/asheville-nc-drinking-water-helene.html> (date of access: 02.11.2024).
30. Vigdor N. At Las Vegas Rally, Trump Grumbles About Obama's Nobel Prize. URL: <https://www.nytimes.com/2024/10/25/us/politics/trump-rally-las-vegas.html> (date of access: 31.10.2024).
31. Banfield-Nwachi M. and Al-Othman H. "'No Tax Surprises' in Manifesto", Keir Starmer Says – as It Happened. URL: <https://www.theguardian.com/politics/live/2024/jun/09/uk-general-election-2024-live-rishi-sunak-keir-starmer-politics-latest-updates?page=with:block-666578368f08a6e9f2fda50> (date of access: 28.10.2024).

Yakovenko A. Functional-Pragmatic Machine Translation Errors: The Case of Modern English Online Publicism

Summary. The article deals with functional-pragmatic machine translation errors in modern English online publicistic texts. It defines the concept of functional-pragmatic equivalence and its importance for assessing the quality of such translation errors.

The problem of machine translation systems' inadequacy in rendering journalistic texts functional-pragmatic features has become the subject of many scientific works written by linguists of the XXI century. This study has conducted a comparative analysis of the quality of English-Ukrainian machine translation made by Google Translate, Reverso Context, and DeepL. Each of these systems has its own distinctive set of functions that affect the final translation result.

Employing a continuous sampling method, 14 examples of the article samples and their machine translations have been selected from influential online publications such as "The New York Times" and "The Guardian". They have a significant impact on the global public. Each sample from the online publications has been thoroughly analysed regarding the compliance between the source and target texts, including their functional and pragmatic components. A comparative analysis of translations from Google Translate, Reverso Context, and DeepL has facilitated the identification of the most common types of functional-pragmatic machine translation errors such as incorrect rendering of word semantic shades, inappropriate equivalent for polysemantic words, and syntactic literalism. The percentage ratio has been determined based on the frequency of such functional-pragmatic machine translation errors.

The study has confirmed that machine systems are not able to analyse the context adequately and render the communicative and pragmatic components and semantic shades of the original lexical content, which provide a certain emotional and semantic load and affect the overall understanding of the topic or situation. These lead to a violation of the original semantic colouring and its perception by the target audience. The study has identified the most optimal machine translation system for rendering functional-pragmatic components of the original. The pragmatic task of the translator has been determined, which lies in a thorough analysis of the original content features and a strong focus on pragmatic determinants in the choice of language tools for translation.

Key words: machine translation, publicist style, machine translation systems, functional-pragmatic translation errors, pragmatics, adequate translation.